

må dock anföras. Inskriften å Ekestenen i Skuttunge socken slutar, enl. Baut. 489 och Liljegr. 181, med: **bunta sin lata**. Detta **lata**, som satt myror i hufwudet på mången både swensk och dansk runforskare, finns icke på stenen, men wäl **tata**; hwarigenom twisten tör wara för alltid sliten.» — Stephens kopierar (a. a. s. 672) Hadorphs och Leitz' träsnitt men rättar, på grund av sin kännedom om Dybecks artikel i *Upsala-Posten*, inskriftens sista ord: »In 1864 it was examined by Dybeck, who announced . . . that the last word was TATA, not LATA . . . No new drawing being yet made public, I have copied Göransson's woodcut [= B 489], only altering the † to ↑ in the last word.» När *Sveriges runurkunder* publicerades, hade Dybeck observerat, att han icke var den förste som hade funnit den riktiga läsningen: »Jag finner, då detta skrives, att äfven Lars Bure (före 1650) bemärkt ↑†↑†, i stället för hwilket Bautil och Liljegren ha ††††. I *UFT* anmärkes: »Tata betyder Tanta (d. ä. den tandade, som har stora tänder); jfr Åkerbystenens (L. 166) [= U 1070] *Tatr* (*Tandr*); B. och L. 181 läste här fordom *Lata*, *La(n)ta* af *Lanti*, hvilket mycket wäl kunnat wara ett namn, isl. *landi*, landsman.»

tata torde återge ett mansnamn, som i nom. har hetat *Tat(t)i*; det förekommer också på Sö 41 (**tati**) och ingår enligt Lundgrens och Brates namnordbok i några svenska ortnamn. Se vidare U 1070, där ett jämförbart mansnamn, ristat **tatr**, förekommer, *Nordisk kultur* 7 (1947), s. 226, 242, 246 och *Danmarks gamle Personnavne* (1941–48), sp. 1346 f.

E. Brate anser troligt, att U 1111 har ristats av Gudfast, d. v. s. den ristare som har signerat den försvunna U 1116. Detta förefaller sannolikt, även om man numera icke har möjligheter till en kontroll av originalet. Ornamentiken beskrives av Brate på följande sätt: »Runormens hals bildar en ring och stjärten en, den inflätade ormen två. Nedtill finnes ett ornerat band, som sammanbinder vänstra och högra slingan.» Om detta ornament, en s. k. repstav, se U 1079.

1112. Grävsta, Skuttunge sn.

Litteratur: B 486, L 182. Ransakningarna 1667–84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 45; *UFT* h. 5 (1876), s. 64. Avbildning: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 486).

Enligt *Ransakningarna* 1667–84 fanns i »Gräfstad åbacka en stehn påskrifwen, så och någre griffter i hästhagerne». På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes blyertsanteckningen »gräfstad i Skuttunge» (B 486: »Gräfstad»; L 182: »Gräfstad»).

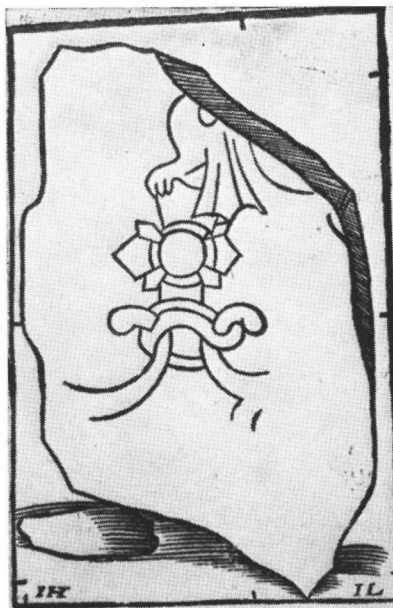

Fig. 400. U 1112. Grävsta, Skuttunge sn. Efter träsnitt i Peringskiölds *Monumenta* (B 486).

U 1112 var redan på 1600-talet skadad och har tidigt gått förlorad. Den söktes förgäves av Dybeck och har av mig vid flera tillfällen efterforskats utan framgång.

Höjd (enligt träsnittets skala) omkring 1 m., bredd omkring 0,70 m. Stenen var, då den avbildades, avslagen upptill. Ursprungligen har den varit avsevärt högre.

Ristningen utgöres av ett kors på vilket en fågel sitter; runt korsets nedre arm är en bandflätning lagd.

Ingen runinskrift torde ha funnits på stenen.

1113. Häggeby, Skuttunge sn.

Pl. 106.

Litteratur: B 488, L 180, D 1: 213. J. Bureus, Fa 6 s. 132 n:r 95 (Caspar Cohl), Fa 5 n:r 333; J. Rhezelius, Fa 10:1 n:r 65, Fl 1 n:r 56; Ransakningarna 1667–84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 44; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 2, s. 123 och 265; R. Dybeck, Skuttunge socken 1864 (ATA), Reseberättelse för år 1864 (ATA); A. L. Th. Pettersson, Några ord till upplysning om bladet »Salsta» (1871), s. 53; UFT h. 5 (1876), s. 64; J. Eriksson, Skrivelser till Riksantikvarien den 19/10 1941 och den 6/11 1942 (ATA); S. B. F. Jansson, Skrivelse till Riksantikvarien den 24/10 1941 (ATA), Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA); Skrivelse från Riksantikvarieämbetet till Uppsala läns västra vägdistrikt den 20/10 1941 (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (i Fa 10:1 och Fl 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 488).

Stenen, som endast är fragmentariskt bevarad, står på en grässlätt 100 m. NV om landsvägsbron vid Nyby såg, där gränsen mellan Björklinge och Skuttunge socknar går, 25 m. SÖ om mangårdsbyggnaden på Häggeby n:r 3¹, 8 m. V om Nyby damm, 5 m. N om landsvägen Häggeby-Björklinge kyrka. Den nuvarande platsen är utmärkt på Ekonomiska kartbladet »Björklinge» (1952); en tidigare placering av U 1113 är utmärkt på Geologiska kartbladet »Salsta».

Enligt Caspar Cohl (i Fa 6) fanns stenen »i Häggiebybyn i skuttunge Sockn». Fa 5: »Äggeby». Ovan teckningen i Fa 10:1 finnes platsuppgiften »Skuttunge Sochn. Wedh Eggieby». Fl 1: »Skuttunge Sochn. Widh Eggeby en grindstolpa». Enligt Ransakningarna 1667–84 fanns i Häggeby två stenar »påskrifne», den ena »weed grindstolpen i byen, den andre i söder giärdet». Med »den andre» stenen åsyftas säkerligen U 1118, som står i ägogränsen mellan Häggeby och Örke. På träsnittet i Peringskiölds Monumenta finnes bläckanteckningen »Grindstolpe i Häggby» (B 488: »Egby wid en grund stolpe»; L 180: »Häggby»). Celsius: »Skuttunge och Häggeby, den andra på norra sidan om byn». (På gårdet söder om byn stod enligt Celsius U 1118.) Om stenens utseende lämnar Celsius följande upplysningar: »bortspruckit halfva stenen ofvan till, och ett st. på sidan... Stenen är som han wore huggen. Är satt till grindstolpe, som grinden slår emot.»

I sin förteckning över fornminnen i Skuttunge socken meddelar Dybeck följande från Häggeby: »Söder om och nära Häggby är en enstaka, ofvanpå platt kulle, å hvilken står en vacker bautasten af dryga tre alnars höjd. I samma bys norra gärde förekomma lemningar efter flere förstörda hednagrafvar... I Häggby by står såsom grindstolpe ett större stycke af en runsten.» I sin reseberättelse för år 1864 skriver Dybeck: »Äfven norr ut i socken förekomma enstaka större ättehögar, såsom vid Häggby (hvarest ock står en stor bautasten, söder om och helt nära byn samt en runsten inuti byn), de fleste i gården och sålunda i fara att förderfvas.» Sveriges runurkunder: »Står såsom grindstolpe norr ut i byn.»

I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Salsta» anges platsen vara vid »vägskälet S. från Häggby»; där påpekas, att »öfversta delen är bortslagen».¹ — UFT: »Står som grindstolpe norr ut i byn.»

¹ På Geologiska kartbladet finnes ytterligare en runsten vid Häggeby utmärkt och i beskrivningen anges denna runsten stå »på en krosstenskulle W. vid Häggby». Den sten som står på den angivna platsen är emellertid utan inskrift.